

ИЛУСТРОВАНЕ ХРОНИКЕ

II коло

2. књига

Уредник: РАДОВАН БЛАГОЈЕВИЋ

†

Уметничко-графичка опрема: МИЛОШ ЂИРИЋ

Технички уредник: МИЈАН ШКРБИЋ

ЉУБИВОЈЕ ПАЈОВИЋ
ДУШАН УЗЕЛАЦ
МИЛОВАН ЦЕЛЕБЦИЋ

СРЕМСКИ ФРОНТ 1944–1945

БЕОГРАДСКИ ИЗДАВАЧКО-ГРАФИЧКИ
ЗАВОД, БЕОГРАД 1979.

Стручни рецензенти:

МИЛУТИН МОРАЧА
генерал-пуковник

ПЕТАР ВИШЊИЋ
пуковник

У току рада на овој књизи, 22. августа 1977. године, умро је
ДУШАН УЗЕЈАЦ, пуковник ЈНА, један од њених аутора.

Скице урадили:

С-РБОЉУБ ПАСТОР
ДРАГИША ЂОШИЋ
МИРКО БОЈАНИЋ

Израда фотографија:

НАТАЛИЈА МАТИЋ
ЈАНКО МАРИЧИЋ

На омоту: Пројект Споменика побједи и палим борцима на
сремском фронту, рад кипара ДУШАНА ЦАМОЊЕ.

Снимио: РАДОЈЕ М. КАВЕЦИЋ.

ПРЕДГОВОР

„Наше ослобођење је наше дјело. Та непоколебљива ријешеност наших људи да сами извојују своју слободу била је најважнија гаранција наше независности и самосталности. То нам је, такође, донијело висок углед савезника и положај равноправног партнера у антихитлеровској коалицији...

Народи Југославије поносни су што су у народноослободилачком рату дали највећи могући допринос историјској побједи над фашизмом и стварању нове, социјалистичке заједнице народа и народности Југославије"

ТИТО

Књига *Сремски фронт 1944—1945.* први је обимнији рад на реконструкцији и обради ратних напора Народноослободилачке војске Југославије на северном делу нашег стратегијског фронта у завршном периоду другог светског рата.

У хроници су детаљно и објективно описане борбе 1. пролетерског и 12. ударног корпуса у Срему и 1. армије на сремском фронту од ослобођења Београда, октобра 1944, до пробоја сремског фронта 4. априла 1945, када је Југословенска армија водила завршне операције за коначно ослобођење земље.

Сем обраде борби поменутих јединица, аутори су у потребном обиму описали и борбе других јединица 2. армије у источној Босни и 3. армије на Драви у Барањи, као и борбе 6. и 10. ударног корпуса кад су ови садејствовали са 3. и 1. армијом у борбама у Славонији и у пробоју сремског фронта.

У књизи су такође обрађене борбе јединица Црвене армије и 1. бугарске армије када су с нашим јединицама учествовале у борбама у Срему.

Аутори су у овој хроници, мање или више детаљно, обрадили и борбена дејства непријатељских снага — немачког Вермахта и квислиншких војничких формација. На тај начин аутори су приказали не само сложеност борби у Срему и на сремском фронту, већ и сложеност борби у Срему и на сремском фронту и указати на изванредан значај ових борби за обе ратујуће стране. Мислимо да су аутори успешно обавили оба задатка.

Реконструкције борби у Срему и на сремском фронту изискивале су изузетно напоран и обиман истраживачки рад аутора ове хронике. Јер, треба је дати аутентичан приказ вишемесечних борби у Срему и на сремском фронту и указати на изванредан значај ових борби за обе ратујуће стране. Мислимо да су аутори успешно обавили оба задатка.

Из хронике се може закључити да је за Немце сремски фронт био, у периоду од ослобођења Београда до операција Југословенске армије за коначно ослобођење земље, најосетљивији део њиховог оборамбеног фронта у Југославији. Ово се објашњава

чињеницом што је Народноослободилачка војска Југославије ослобођењем Београда и великог дела Србије довела у веома тежак положај немачку Групу армија „Е“, чије су се јединице налазиле у Македонији и на Косову, у западним деловима Србије и у Црној Гори и били присиљени да се пробијају и повлаче много тежим и дужим комуникацијским правцима у захвату река Ибра, Лима, Западне Мораве, Дрине и Босне, при чему су трпеле велике губитке од наших јединица. Задатак немачке одбране у Срему и на сремском фронту састојао се, пре свега, у томе да поменути снагама обезбеди извлачење кроз Босну северно од Саве. Због тога су се Немци упорно борили за сваки метар сремске равнице користећи своје богато искуство стечено у многим борбама у другом светском рату на равничарском земљишту. Поред веома добро изграђене и вођене позиционе одбране са непрекидним рововима, саобраћајницама, осматрачницама, дрвено-земљаним бункерима, са мноштвом минских поља постављених испред својих линија одбране, са прецизном организацијом система ватре — Немци су сремски фронт према потреби ојачавали новим јединицама, прелазили у снажне противнападе и до краја били упорни и одлучни у одбрани подручја Брчко — Винковци — Вуковар.

За Народноослободилачку војску борбе у Срему имале су изузетан значај. После ослобођења Београда настављена су наша офанзивна дејства како би се у Београду обезбедиле сигурни услови за рад највиших органа народне власти, Врховног штаба и других институција и нормализовао свеукупни живот и рад у нашем главном граду и како би се народ Срема што пре ослободио фашистичког окупатора и квислинга.

Аутори хронике веома су детаљно обрадили борбе наших јединица у Срему, прегалаштво, упорност и иницијативу бораца, старешина и штабова, што је обезбедило извршење задатка. Већ почетком децембра 1944. године, то јест за нешто више од месец дана борби за ослобођење Београда, већи део Срема је био ослобођен.

Из описа борби у Срему могу се сагледати њихове основне карактеристике. Наиме, наше дивизије и корпуси тада су први пут водили фронталне борбе великих размера у равници, наилазећи на линије савремене немачке одбране, којој су одговарали кишно време у новембру и децембру 1944. и расквашена сремска поља. Први пут у рату наше јединице су иаилазиле на безброј непријатељских минских поља, на којима су пали многи борци. Били су то нови и сложени услови борбе и за наше искусне борце и за командни кадар, а за младе борце, који су у великом броју пришли нашим дивизијама после ослобођења Београда, биле су то прве борбе.

Оштрина и сложеност борбених дејстава особито су се испојиле децембра 1944, када је 1. пролетерски корпус настојао да изврши пробој немачких линија одбране Винковаца и Вуковара. Из описа ових борби у хроници читалац може закључити да су оне, по интензитету и обостраним губицима, биле до тада најтеже борбе наших јединица на сремском фронту.

Одлучност непријатеља да се одбрани на сремском фронту, могућност да ојача снаге одбране и концентрише јаке снаге којима је почетком и средином јануара 1945. изводио снажне противнападе,

о чему нас аутори хронике детаљно упознају, потврдили су реалност процена Штаба 1. армије да је за пробој утврђене зоне на сремском фронту потребно више наших снага, а посебно оклопних јединица и авијације.

Период затишја на сремском фронту, од краја јануара до априла 1945, јединице 1. армије интензивно су користиле за војну и политичку обуку целокупног свог састава, а посебно младих бораца и старешина. Желећи да превасходно обраде борбена дејства, аутори хронике вероватно нису имали довољно простора за још ширу обраду веома интензивне и изузетно корисне тромесечне припреме пешадијских, инжењеријских, артиљеријских, минобацачких и извиђачких јединица 1. армије. Ваља рећи да су ова наша ратна искуства и данас поучна за даљу разраду наше концепције општенарног одбрамбеног рата. Интензивне борбене припреме јединица 1. армије обезбедиле су успешно извођење веома тешке и сложене сремске операције, а посебно њеног дела — пробоја утврђене зоне непријатеља на сремском фронту, који су аутори хронике прецизно и ваљано обрадили.

Иако су предмет књиге искључиво војна дејства у Срему и на сремском фронту, писци хронике су речју и фотографијом дали доста података о народу Срема и других наших крајева, о органима народне власти, о друштвено-политичким организацијама и њиховом доприносу борби и победи над непријатељем.

Вредност илустроване хронике *Сремски фронт 1944—1945.* употпуњује велики број имена погинулих бораца и старешина и избор многих ратних фотографија од којих се већина објављује први пут, чиме је хроника добила посебну документарну вредност и веродостојност.

Због обимности описа борбених дејстава писци хронике нису могли да у хронику унесу и активност органа народне власти, друштвено-политичких организација и народа, команди и јединица у смештају, лечењу и нези рањених бораца и у обезбеђењу јединица храном, одећом и обућом. То би захтевало посебан и обиман рад.

Посматрана у целини, илустрована хроника *Сремски фронт 1944—1945.* даје прегледно и за читаоце разумљиву слику напора наших јединица, штабова и команди, партијских, скојевских и фронтонских организација, органа народне власти и народа ка том делу нашег ратишта у њиховим вишемесечним борбама како би се непријатељу нанели што већи губици и наши ратни напори на сремском фронту, као и на другим фронтонима и у позадини непријатеља, прерасли у победоносни ход Југословенске армије у завршним операцијама за коначно ослобођење земље.

Најзад, Београдски издавачко-графички завод заслужује признање што је у своју едицију „Илустроване хронике уврстио и књигу *Сремски фронт 1944—1945.* и тиме наставио свој раније започети посао објављивања дела с темама из раније и најновије историје ослободилачких ратова наших народа.

Београд, 19. XII 1978.

МИЛУТИН МОРАЧА
генерал-пуковник